

De complete methode Woordbouw Nieuw bestaat uit

Map Algemene inleiding en bijlagen
(hierachter kunnen de deelhandleidingen
worden toegevoegd door de leerkracht)

90 280 1642 2

jaargroep 3

Bouwschrift basisblok

Bouwschrift blok 1

Bouwboek basisblok en blok 1

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) basisblok en blok 1

90 280 3555 9

90 280 3489 7

90 280 2041 1

90 280 2411 5

jaargroep 4

Bouwschrift blok 2

Bouwschrift blok 3

Bouwschrift blok 4

Bouwboek blok 2, 3 en 4

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 2, 3 en 4

90 280 3361 0

90 280 3227 4

90 280 3154 5

90 280 2132 9

90 280 1723 2

jaargroep 5

Bouwschrift blok 5

Bouwschrift blok 6

Bouwschrift blok 7

Bouwboek blok 5, 6 en 7

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 5, 6 en 7

90 280 3002 6

90 280 4022 6

90 280 5516 9

90 280 2233 3

90 280 2183 3

jaargroep 6

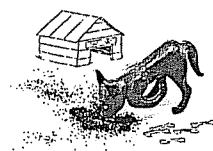
Bouwschrift blok 8

Bouwschrift blok 9

Bouwschrift blok 10

Bouwboek blok 8, 9 en 10

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 8, 9 en 10

90 280 4214 8

90 280 5663 7

90 280 4166 4

90 280 2364 X

90 280 1806 9

jaargroep 7

Bouwschrift blok 11

Bouwschrift blok 12

Bouwschrift blok 13

Bouwboek blok 11, 12 en 13

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 11, 12 en 13

90 280 5806 0

90 280 4361 6

90 280 5175 9

90 280 2449 2

90 280 2305 4

jaargroep 8

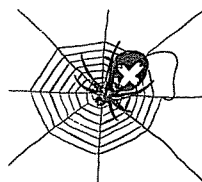
Bouwschrift blok 14

Bouwschrift blok 15

Bouwschrift blok 16

Bouwboek blok 14, 15 en 16

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 14, 15 en 16

90 280 6416 8

90 280 4220 2

90 280 5918 0

90 280 2571 5

90 280 1960 X

Schrijven gebeurt dus altijd in twee stappen:

- 1 schrijven wat je wilt schrijven;
- 2 nadenken over hoe je het moet schrijven.

Tijdens stap 2 verbeteren de leerlingen hun kladversie. Daarna schrijven ze hun verhaal in het net. Stelwerk kan daarom het beste gecorrigeerd worden tijdens de fase waarin de leerlingen in het klad schrijven. U kruist daarbij de fout geschreven woorden aan en zet voor de kantlijn een L (luisterfout), A (afpraakfout) of R (regelfout). Daarna kan de leerling zelf de goede schrijfwijze uitzoeken en het woord verbeteren. (Eventueel gebruiken ze daarbij als steun de regel-pagina: kopieerblad 20.)

De netversie bevat dan het eigen verhaal van de leerling, met de zelf verbeterde woorden. In dit verhaal kunnen dus nog fouten zitten die, gezien de fase van spellingontwikkeling, onder de foutentolerantie vallen, bijvoorbeeld de persoonsvorm.

Woordpakketten (basisstof)

les 1 eer en eren	les 2 oor en oren	les 3 eren en oren
beren	oren	scheren
leren	toren	boor
speren	horen	zere
veren	storen	koor
zweren	boren	toren
smeren	koren	veren
zere	sporen	kleren
meren	storing	leren
scheren		horen
peren		zweren
heren		merel
kleren		peren
merel		sporen

Materiaal

- Bouwschrift les 1 t/m 3
- Bouwboek les 1 t/m 3
- Kopieerbladen 1 en 9

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 3 oefening 1

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de spellingregel voor de lange klinker op het bord: zie Bouwschrift les 1. Laat zien dat deze regel ook van toepassing is op woorden met eer en oor. Eventueel gebruikt u het voorbeeld van les 1.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De taalvaardige leerlingen zullen geen problemen hebben met de oefenvormen en de illustraties.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefen het verdelen in klankgroepen nog een keer en laat zien dat de lange klinker een letterteken verliest. Bespreek daarna kort de oefeningen en illustraties. Besteed daarbij aandacht aan begrippen als meervoud en langer maken (e of en achter het woord zetten).

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan de volgende woorden:

- les 1: smeren (meerdere betekenissen), meren (zee-meer-ven)
- les 2: storen, storing
- les 3: zweren (object en doe-woord)

les 1

Les 1
eer en eren

1. Let op!
Regel 5: Aan het eind van een lettergreep verliest de lange klinker een letter.

beer be-ren beren
meer _____
leer _____
scheer _____

2. Maak er meervoud van.

één speer twee _____
één peer twee _____
één veer twee _____
één heer twee _____
één zweer twee _____

3. Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: kleren, smeren, merel, zero, veren.

In de tuin huft een _____.
Op de stoel liggen mijn _____.
Je moet de ketting goed _____.
Ik heb een _____ knie.
Onder een zadel zitten _____.

4. Bedenk zelf een zin met **leren** en met **beren**.

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 20

Opgave 1

Uitleg van de spellingregel.
Illustratie: beren.

Opgave 2

Meervoudsvormen maken.
Illustratie: een zadel met veren.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: merel.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 2

Les 2
oor en oren

1. Vul het woord in.

Twee _____ Twee _____ Eén _____

2. Maak de woorden langer en vul ze in.

koor ko-ren Twee _____ staan te zingen.
hoor _____ Wij _____ jullie niet.
spoor _____ De _____ zijn goed te zien.
stoar _____ jullie _____ ons heel erg.

3. Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: storing, toran, sporen, storen, boren.

Er staat een vlag op de _____.
Wij _____ jullie toch niet.
Twee mannen _____ gaten.
Ik zie _____ in de sneeuw.
Door een _____ start de auto niet.

4. Bedenk zelf een zin met **oren** en met **boren**.

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 20

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: oren, boren, toren.

Opgave 2

Woorden langer maken.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: gaten boren.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 3

Les 3
eren en oren

1. Vul het woord in.

Zij _____ zich. Hij wast zijn _____.

2. Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: koor, zeer, boor, leer, hoor.

Ik _____ een gat in de plank.
Hij moet nog _____ fietsen.
Zij heeft een _____ voet.
Je kunt het lawaai hier _____.
Zij zingt in een _____.

3. Bedenk zelf een zin met **horan**, **toran**, **merel**, **veren**, **peren**.

4. Maak de woorden langer.

scheer _____ zweer _____ spoor _____

Kopieerblad 1 of Bouwboek blz. 20

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: scheren, kleren wassen.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: 'Hij moet nog leren fietsen.'

Opgave 3

Zinnen bedenken.

Opgave 4

Woorden langer maken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Met behulp van kopieerblad 1 worden alle woorden gerubriceerd als eer- of oor-woord en op twee manieren opgeschreven: in twee lettergrepen en met de lettergrepen aan elkaar.

Laat de leerlingen een verdeelstreepje gebruiken bij het schrijven in lettergrepen.

De leerlingen kiezen daarna vijf woorden waarmee ze zinnen moeten maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Met behulp van kopieerblad 9 wordt een extra woordpakket geoefend dat bestaat uit drielettergrepige eer- en oor-woorden. De taalvaardige groep kan deze uitbreiding aan. Met deze woorden doen ze daarna lettergreep- en betekenis oefeningen.

Afsluiting

Breng de eer-woorden ter sprake. Waarom zijn deze woorden niet geoefend? Zo komt u op het onderscheid tussen korte klinkers, lange klinkers en twee-tekenklanken.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden komen uit het basispakket: de eer-woorden zijn toegevoegd. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 4

Controledictee 41

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Zet de deuren maar open.	deuren
2 De mannen boren gaten in de muren.	boren
3 Hij moet nog leren fietsen.	leren
4 Door een storing start de auto niet.	storing
5 Je kunt de torens van de stad al zien.	torens
6 Pappa heeft vergeten zich te scheren.	scheren
7 Je kunt het lawaai hier horen.	horen
8 Die kleuren vind ik erg mooi.	kleuren
9 Een olifant heeft grote oren.	oren
10 Een merel is een vogel.	merel
11 Twee koren staan te zingen.	koren
12 De vering van de stoel is kapot.	vering
13 Die peren zijn nog niet rijp.	peren
14 Zij wast haar kleren zelf.	kleren
15 In deze muur zitten veel scheuren.	scheuren
16 Ik zie sporen in de sneeuw.	sporen

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

De werkvorm en het verhaal spreken voor zich. Praat daarom nog een keer over de werkvolgorde:

- 1 Bekijk de tekeningen.
- 2 Bedenk twee zinnen bij elke tekening.
- 3 Bedenk een titel voor het verhaal en zet die boven de tekeningen.
- 4 Schrijf het verhaal in het klad. Doe het stukje voor stukje (1-2-3-4). Elk stukje schrijf je met behulp van de tekening en de twee zinnen.
- 5 Bedenk een slot voor het verhaal.
- 6 Lees het verhaal nog een keer door en let daarbij op de hoofdletters, de leestekens en de spelling.
- 7 Schrijf het verhaal in het net.
- 8 Maak een tekening bij het verhaal.

Afsluiting

Bespreek nog een keer de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer. Wat hebben de leerlingen gedaan voor die lezer?

Introductie

Vermoedelijk hebben de leerlingen weinig dicteefouten gemaakt. De foute woorden moeten worden ingeprent op woordbeeld. Kennelijk heeft bij die woorden de regel niet gewerkt of zijn de leerlingen teruggeval- len op een auditieve werkwijze. In het laatste geval kunt u de fout eer-ir (biren) verwachten. Het verhaal van schrijftaak 2 hoeft niet te worden toe- gelicht. Ook de werkwijze is bekend.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 5*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Allereerst worden de fouten verbeterd op het dictee- schema. Daarna worden de woorden individueel geoe- fend, als volgt:

- 1 Het woord opschrijven in twee lettergrepen en met de lettergrepen aan elkaar.
- 2 De lastige letter kleuren.
- 3 Het woord bekijken.
- 4 Het woord bedekken.
- 5 Het woord voorstellen (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' bekijken) en opschrijven.
- 6 Het woord controleren.

Daarna worden de woorden bijgeschreven bij de moeilijke woorden achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Met de leerlingen die te veel fouten hebben gemaakt, oefent u op dezelfde wijze, maar dan samen. U geeft stap voor stap aan wat ze moeten doen en hoe ze dat moeten doen.

Afsluiting

Bespreek dit keer de titels die gekozen zijn voor beide schrijfp opdrachten. Praat over de eisen waaraan een goede titel moet voldoen:

- 1 de nieuwsgierigheid van de lezer prikkelen;
- 2 verwachtingen wekken over de inhoud van het verhaal;
- 3 overeenkomen met de inhoud van het verhaal;
- 4 kort en krachtig geformuleerd zijn.

Woordpakketten (basisstof)

les 6 s of z	les 7 f of v	les 8 s of z en f of v
hazen	leven	haven
mezen	dove	even
dozen	graven	glazen
blazen	stijve	boeven
vieze	beven	heuvel
prijzen	zeven	nietzen
huizen	blijven	liever
muizen	schroeven	vazen
luizen	geven	dieven
kiezen	wrijven	geven
nietzen	proeven	hazen
rozen	glazen	lezen
vazen	zweven	vijver
grijze	roven	verven
boze	scherven	roven
lezen	neven	rover
neuzen	brieven	duiven
poezen	schaven	leven
reuzen	duiven	golven
buizen	dieven	poezen
reizen	boeven	bezem
laarzen	drijven	rozen
	schrijven	graven
	druiven	schrijven

Materiaal

- *Bouwschrift les 6 t/m 8*
- *Bouwboek les 6 t/m 8*
- *Kopieerbladen 2 en 10*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 14 oefening 1, 2, 3 en 4

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Bij een goede uitspraak worden deze woorden met z en v foutloos geschreven op het gehoor. U kunt problemen verwachten wanneer de z als s of de v als f wordt uitgesproken.

Zet van een aantal woorden enkelvoud en meervoud naast elkaar. Laat beide vormen uitspreken en wijs op het verschil in schrijfwijze. Daarna kunnen de leerlingen gaan oefenen.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen alle werkvormen. Let er bij oefening 1 van les 6 en 7 op dat ze de woorden in lettergrepen opschrijven en met de lettergrepen aan elkaar (in les 7). U hebt dan meteen controle over de schrijfwijze van de lange klinker.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefen eerst het verdelen in klankgroepen en laat het verschil zien met de geschreven lettergreep (haa-zen -> hāzen).

Bespreek daarna kort de oefeningen. Daarna moeten de leerlingen zelfstandig verder kunnen werken.

Woordbetekenis

Mogelijk moet u de volgende woorden toelichten:

- les 6: mezen, nietzen
- les 7: zweven, roven
- les 8: even, liever

les 6

Les 6 S of Z

Let op!

één haas → twee ha - zen

één roos → twee _____

één mees → twee _____

één vaas → twee _____

één doos → twee _____

Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: grijs, blaas, lees, boos, vies.

Dit is een _____ doek.

Je moet niet zo hard _____.

Hij schreef een _____ brief.

Wij hebben een _____ poes.

Je moet die vraag goed _____.

Maak er meervoud van en schrijf de woorden op.

prijs _____ reus _____

neus _____ luis _____

huls _____ buis _____

poes _____ kies _____

muil _____ reil _____

Bedenk zelf een zin met niezen en met laarzen.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 22

Opgave 1
Meervoudsvormen maken.
Illustratie: twee koolmezen.

Opgave 2
De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: hard blazen.

Opgave 3
Meervoudsvormen maken.
Illustratie: twee luizen.

Opgave 4
Zinnen bedenken.

les 7

Les 7 f of V

Let op!

leef → le - ven leven

zweef → _____

doaf → _____

roof → _____

graf → _____

Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: beef, brief, neef, scherf, stijf.

De fles valt in _____.

Hij heeft een _____ knie.

Mijn _____ komen op bezoek.

Hij zit te _____ van angst.

Ik neem de _____ wel mee.

Maak de woorden langer.

zeef _____ geef _____

schaaf _____ boef _____

blijf _____ wrijf _____

duif _____ drijf _____

schroef _____ proef _____

dief _____ schrijf _____

Bedenk zelf een zin met druiven en met glazen.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 22

Opgave 1
Tweelettergrepige woorden maken.
Illustratie: zweven.

Opgave 2
Woordvormen invullen in een zin.
Illustratie: een stijve knie.

Opgave 3
Woorden langer maken.
Illustratie: stiekem iets proeven.

Opgave 4
Zinnen bedenken.

les 8

Les 8 S of Z en f of V

Vul het woord in.

Een schip in de _____.

Een bootje in de _____.

Kies uit: ven, var, zel of zen. Schrijf het hele woord op.

e _____ ra _____ lie _____

ver _____ ke _____ gal _____

gl _____ dui _____ va _____

ro _____ nie _____ poe _____

boe _____ le _____ die _____

Bedenk het woord dat in de zin past.

Hij veegt de stoep met een be _____.

Wij ge _____ hem een boek.

In de vaas staan ro _____.

De ha _____ rennen hard weg.

De mollen gra _____ lange gangen.

Bedenk zelf een zin met lezen en met schrijven.

Kopieerblad 2 of Bouwboek blz. 22

Opgave 1
Woorden invullen.
Illustraties: haven, vijver.

Opgave 2
Woorden afmaken.

Opgave 3
Woorden bedenken in een zin.
Illustratie: 'Vegen met een bezem.'

Opgave 4
Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 2 rubriceren de leerlingen de woorden als v- en z-woorden. Ze schrijven de woorden eerst in lettergrepen verdeeld op, in verband met de eventueel te schrijven lange klinker. Daarna worden de woorden nog een keer als geheel geschreven. Als laatste kiezen ze vijf woorden om er zinnen mee te maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Met behulp van kopieerblad 10 worden twee extra woordpakketten met v- en z-woorden geoefend. Allereerst rubriceren de leerlingen de woorden. Daarna schrijven ze de woorden in lettergrepen verdeeld op, of als enkelvoud en meervoud.

Afsluiting

Vraag de leerlingen welke woorden ze lastig vonden en bespreek die.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 9

Controledictee 42

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Het schip vaart naar de haven.	haven
2 In de tuin lopen twee poezen.	poezen
3 Die druiven smaken zuur.	druiven
4 Ik krijg die schroeven niet los.	schroeven
5 Je moet niet zo hard blazen.	blazen
6 Wij blijven de hele middag.	blijven
7 De politie heeft de dieven gepakt.	dieven
8 Wil je dit boek aan hem geven.	geven
9 De heuvel is steil.	heuvel
10 Op tafel staan vazen met bloemen.	vazen
11 Die huizen zijn te koop.	huizen
12 De poes drinkt uit de vijver.	vijver
13 Zij graven een diepe kuil.	graven
14 Die dozen zijn leeg.	dozen
15 Ik blijf liever thuis.	liever
16 Hij veegt met een bezem.	bezem

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Het verhaal gaat over een meisje dat moet niezen en daardoor een blad met glazen laat vallen. De leerlingen kunnen de gewone werkvolgorde aanhouden. Nieuw is dat bij de laatste illustratie slechts één kernwoord wordt aangeboden. Het tweede woord moeten ze zelf bedenken en invullen. U zult dit even moeten toelichten. Het gevraagde woord moet zichtbaar zijn op de tekening, en moet belangrijk genoeg zijn om er een zin aan te wijden.

Afsluiting

Bespreek dit keer de verschillende zinnen die de leerlingen hebben bedacht bij de tekeningen.

Introductie

Bij het dictee zijn twee soorten fouten mogelijk:

- 1 Fouten tegen de regel van de lange klinker.
- 2 Luisterfouten (v-f of z-s).

Bespreek van beide soorten een voorbeeld.

Het verhaal van de tweede schrijftaak speelt zich af op de oever van een vijver. Niet alle leerlingen zullen het woord oever kennen. Als steun kunt u de volgende woorden op het bord zetten: oever, vijver, laarzen, modder en uitwringen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 10*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de fouten op het dicteeschema, oefenen de leerlingen hun fouten individueel. Ze doen dat als volgt:

- 1 Het woord opschrijven in twee lettergrepen en met de lettergrepen aan elkaar.
- 2 De lastige letter kleuren.
- 3 Het woord bekijken.
- 4 Het woord bedekken.
- 5 Het woord voorstellen (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' bekijken) en opschrijven.
- 6 Het woord controleren.

Daarna worden de woorden achter in het Bouwschrift genoteerd.

• Begeleid oefenen

Afhankelijk van de soort fouten bespreekt u: de regel voor de lange klinker, en/of de v- of z-woorden.

Bij een onzuivere uitspraak moet de oefening altijd gericht zijn op het woordbeeld. Luisteren naar het gesproken woord heeft dan geen enkele zin. Ten slotte kunt u de woorden individueel laten oefenen op dezelfde wijze als is beschreven onder zelfstandig oefenen. U controleert of de leerlingen het ook zo doen!

Afsluiting

Laat twee leerlingen hun verhaal voorlezen: een leerling het verhaal uit het Bouwschrift, de andere leerling het verhaal uit het Bouwboek.

Woordpakketten (basisstof)

les 11 ie of i

bieten
mieren
hielen
vliegen
gitaar
piloot
miauw
sigaar
idee
kiosk
riool
kiezen
tien
stieren
wieken
minuut
rivier
viool
giraf
figuur
kilo

les 12 ie of i

juni
kiwi
bami
ruzie
giraf
pilaar
bizon
pistool
gieter
piloot
dieven
juli
nasi
mini
liter
prima
titel
spiegel
siroop
mieren
minuut
vliegen

les 13 ie of i

gitaar
rivier
minuut
kiosk
pilaar
riool
bami
juni
prima
viool
kilo
giraf
kiwi
figuur
nasi
juli

Materiaal

- Bouwschrift les 11 t/m 13
- Bouwboek les 11 t/m 13
- Kopieerbladen 3 en 11

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 12 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de woorden gieter-liter en rivier naast elkaar op het bord. Laat zien dat de gesproken /ie/ soms als ie en soms (bij leenwoorden) als i geschreven wordt. Het verschil is niet te horen. Maar er is een hulpmiddel. Als een woord een eenlettergrepige vorm heeft, is de schrijfwijze altijd /ie/.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen bijna alle oefenvormen. Ook de illustraties zullen geen problemen opleveren. Mogelijk moet u wel oefening 1 van les 12 toelichten. De woorden moeten van achter naar voor gelezen en geschreven worden.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening en ga in op de illustraties. Deze horen steeds bij een woord of een zin uit de desbetreffende oefening. Laat bij oefening 1 van les 12 de lastige letters ook kleuren.

Woordbetekenis

Besteed apart aandacht aan de volgende woorden:

- les 11: idee, riool, figuur
- les 12: pilaar, titel, siroop
- les 13: prima, kilo

les 11

Les 11 **ie of i**

Een nieuwe afspraak!
Enkelvoud **ie** → meervoud ook **ie**.
Zet in het meervoud.

biet _____ hiel _____
kies _____ stier _____
mier _____ vlieg _____
tien _____ wiek _____

Er zijn ook vreemde woorden waarbij we **ie** zeggen, maar **i** schrijven.
Maak woorden met **mi**, **ri**, **gi**, **pi**, **si**, **vi**.

____aar _____ ouw _____
____nuut _____ ool _____
____loot _____ gaar _____
____vier _____ raf _____

Zoek het woord dat in de zin past.

Die kist weegt tien _____
Op het plein staat een _____
Ze heeft een slank _____
Vies water loopt in het _____
Dat is een goed _____

Bedenk zelf een zin met gitaar en met piloot.

Kopieerblad 3 of Bouwboek blz. 24

Opgave 1

Meervoudsvormen maken.

Illustratie: een molen met wieken.

Opgave 2

Woorden afmaken.

Illustratie: een piloot.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: een kiosk.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 12

Les 12 **ie of i**

Let op!
Er zijn ook woorden met **i** op het eind.
Lees en schrijf van achter naar voren.

inuj _____ isan _____
iluj _____ imab _____
iwik _____ inim _____
maar: ruzie

Kies uit: **gi**, **pi**, **ti**, **li**, **ri**. Schrijf het hele woord op.

Dit is een _____ter water. _____
Een _____raf is een dier. _____
Wat is de _____tel van het boek? _____
Het dak steunt op een _____laar. _____
Dat heb je _____ma gedaan. _____

Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: **bizon**, **ruzie**, **splagel**, **pistool**, **siraop**.

Die meisjes maken steeds _____
Hij staat vaak voor de _____
Op de tekening staat een _____
De agent draagt een _____
In die fles zit _____

Bedenk zelf de woorden en schrijf ze op.

gie _____ pi _____ die _____
mie _____ mi _____ vlie _____

Kopieerblad 3 of Bouwboek blz. 24

Opgave 1

Woorden schrijven.

Illustratie: vogels die ruzie maken.

Opgave 2

Een woord afmaken in een zin.

Illustratie: een dak op een pilaar.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: een bizon.

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 13

Les 13 **ie of i**

Vul het woord in.

Zij speelt op een _____
Hij speelt op een _____

Kies uit: **ki**, **gi**, **mi** of **ri**. Schrijf het hele woord op.

De _____vier stroomt in zee. _____
Dit weegt nog geen _____lo. _____
Het duurt maar een _____nuut. _____
Een _____raf heeft een lange nek. _____
Ik koop een krant in de _____osk. _____

Bedenk zelf de woorden en schrijf ze op.

Een **ki**_____ is een groene vrucht. _____
De **pi**_____ staat scheef. _____
Hij heeft een slank **fi**_____. _____
Dit is een buis van het **ri**_____. _____
Ik eet heel graag _____si. _____

Maak de woorden af en schrijf ze op.

_____mi _____lo _____
_____li _____ma _____
_____ni _____wi _____

Kopieerblad 3 of Bouwboek blz. 24

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: gitaar, viool.

Opgave 2

Woorden afmaken in een zin.

Illustratie: een giraf.

Opgave 3

Woorden bedenken in een zin.

Illustratie: een rioolbuis.

Opgave 4

Woorden afmaken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Alle woorden worden op kopieerblad 3 gerubriceerd op ie of i. Daarbij worden de woorden eerst letter voor letter opgeschreven, en daarna nog een keer met de letters aan elkaar.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Met behulp van kopieerblad 11 wordt een extra woordpakket verwerkt. De woorden worden eerst in lettergrepen geschreven en daarna met de lettergrepen aan elkaar. De daaropvolgende oefeningen zijn gericht op herkenning van overeenkomstige woorden en op woordbetekenis.

Afsluiting

Bespreek kort de illustraties en enkele woorden en zinnen die lastig waren vanwege hun betekenis.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 14

Controledictee 43

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

1 Ze maken heel vaak ruzie.	schrijf op
2 In juni begint de zomer.	ruzie
3 Op het raam zitten vliegen.	juni
4 Ik ben de titel van het boek vergeten.	vliegen
5 In die fles kan een liter water.	titel
6 Over een minuut ben ik klaar.	liter
7 In de gang hangt een spiegel.	minuut
8 Ik ben in juli jarig.	spiegel
9 Ze heeft een slank figuur.	juli
10 Ik doe water in de gieter.	figuur
11 Ik vind dat een prima plan.	gieter
12 Hij speelt op een gitaar.	prima
13 Op het pad lopen mieren.	gitaar
14 Die doos weegt tien kilo.	mieren
15 Ik heb geen idee wat hij wil.	kilo
16 Je mag hier uit kiezen.	idee
	kieszen

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Laat de leerlingen kiezen: direct zelf aan de schrijftaak beginnen, of deze samen met u doen. Leg vooral de nadruk op het schrijven van een correcte zin, dus met naamwoord en doe-woord en met hoofdletters en leestekens.

Afsluiting

Bespreek dit keer de verschillende zinsvormen die de leerlingen gebruiken: beschrijvend, vragend en met een uitroep erin.

Laat leerlingen uit het Bouwschrift of uit hun verhaal voorbeeldzinnen voorlezen en schrijf die op het bord. De nadruk ligt nu op de goede zinsvorm en op hoe zo'n zin eruitziet. Hoofdletters en leestekens komen daarbij vanzelfsprekend aan de orde.

Introductie

Noem voor de verandering eens de woorden die alle leerlingen goed hebben geschreven. Deel daarna de dictees uit en vertel wie wat moet gaan doen. De leerlingen kennen de werkvorm van de tweede schrijftaak. Ook het verhaal zal geen problemen opleveren.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 15*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Alle fouten worden verbeterd op het dicteeschema. Daarbij worden de fout geschreven letters gekleurd. Vervolgens worden deze woorden geoefend door inprenting, op de volgende wijze:

- 1 Het woord opschrijven in twee lettergrepen en met de lettergrepen aan elkaar.
- 2 De lastige letter kleuren.
- 3 Het woord bekijken.
- 4 Het woord bedekken.
- 5 Het woord voorstellen (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' bekijken) en opschrijven.
- 6 Het woord controleren.

Daarna worden deze woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, kunnen drie soorten fouten hebben gemaakt, namelijk:

- 1 i/ie-fouten
- 2 fouten tegen de lange klinker
- 3 luisterfouten

Als het gaat om fouten tegen de lange klinker bespreekt u bij de lastige woorden opnieuw de regel. Bij alle andere fouten laat u gericht oefenen door inprenting. U volgt daarbij de hierboven omschreven werkwijze.

Afsluiting

Laat twee leerlingen hun verhaal voorlezen (verhaal 1 en 2). Let daarbij vooral op het slot van het verhaal. Vraag leerlingen met een afwijkend slot over hun bedenksel te vertellen (of het voor te lezen).

Woordpakketten (basisstof)

les 16	les 17	les 18
samenstellingen met d of t		
misdaad	vliegveld	zwembad
veerboot	potlood	afstand
snijwond	armband	voorbeeld
voorhoofd	voorhoofd	schaafwond
inhoud	kletsnat	stormwind
fietsband	spatbord	waakhond
doelpunt	voorband	vierkant
vloerkleed	viltstift	schrijffout
afstand	schaafwond	potlood
rukwind	zakgeld	haarband
opdracht	fietspad	stokbrood
prikbord	waakhond	oerwoud
deurmat	kaarsvet	ooglid
voorbeeld	onkruid	vliegveld
antwoord	voorbeeld	opdracht
bloempot	vuurrood	speelgoed
schepnet	voorkant	rukwind
stokbrood	schaakbord	ijskoud
tuinpoort	zoutvat	blokfluit
eiland		
zeurpiet		
oerwoud		
grasveld		

Materiaal

- *Bouwschrift les 16 t/m 18*
- *Bouwboek les 16 t/m 18*
- *Kopieerbladen 4 en 12*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 9 oefening 1, 2 en 3

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de leerlingen aan de regels voor de d-t en voor samengestelde woorden. Ze staan ook in het Bouwschrift, les 16. Oefen daarna een voorbeeldwoord en laat zien dat de verlengingsregel gewoon gebruikt kan worden. Bespreek oefening 2 van les 16 met de hele klas. De leerlingen moeten d of t invullen en daarna het tweede deel van het woord verlengd opschrijven. Daarbij komt ook de regel voor de lange klinker van pas. Help de leerlingen eventueel met de schrijfwijze van matten en netten. De verdubbeling van de t hebben ze nog niet gehad!

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan de oefeningen zelfstandig aan. De illustraties zullen ook geen problemen opleveren.

• Begeleid oefenen

Instructie

Doe oefening 2 van les 16 en oefening 4 van les 17 en 18 mondeling. Het is niet voor alle leerlingen vanzelfsprekend om een woord te verlengen zodat je de d kunt horen. Naarmate het taalgevoel zwakker is, wordt deze redenering lastiger!

Woordbetekenis

Er zitten nogal wat lastige woorden bij. Bespreek in ieder geval de volgende woorden:

- les 16: misdaad, veerboot, inhoud, vloerkleed, afstand, opdracht, oerwoud
- les 17: spatbord, schaafwond, waakhond, onkruid
- les 18: vierkant, ooglid

les 16

Les 16 samenstellingen met d of t

1 Om te onthouden.
Regel 2: Hoer je op het eind van een woord een t, dan altijd langer maken. Je hoort dan of je t of d moet schrijven.

Regel 4: Samengestelde woorden schrijven we aan elkaar.

Kies t of d en schrijf het tweede deel van het woord op.

misd__ antwoord__ fietsba__
deurma__ voorhoof__ stokbra__
veerba__ schepne__ doelpun__
voorbeel__ inhou__ tulnpoor__
snijwon__ bloempa__ vlaerkee__

Maak zelf de woorden.

cl ruk op
zeur af oer

stand woud dracht piet wind land

Bedenk zelf een zin met grasveld en met prikbord.

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 26

Opgave 1

Uitleg van regels.

Opgave 2

Invullen van d of t en woorden verlengen.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 17

Les 17 samenstellingen met d of t

Vul het woord in.

Het vliegtuig landt op het ____ een ____.

Dit bord staat bij ____.

Bedenk het tweede deel van het woord en schrijf het hele woord op.

Ik schrijf met een pot ____.

Dit is geen goede waak ____.

Om haar pols zit een arm ____.

Van de kaars drupt kaars ____.

Hij veegt het zweet van zijn voor ____.

Maak zelf de woorden.

aan voor voor vuur
voor klets spat
bord beeld band nat rood kruid

Kies t of d en schrijf het tweede deel van het woord op.

voorkan__ schaafwon__
viltstif__ zoutva__
schaakbor__ zakgel__

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 26

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: vliegveld, fietspad.

Opgave 2

Woorden aanvullen in een zin.
Illustratie: waakhond.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Invullen van d of t en woorden verlengen.

les 18

Les 18 samenstellingen met d of t

Vul het woord in.

Het ____ is leeg. Ze draagt een stok ____.

Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: afstand, oerwoud, voorbeeld, ooglid, schaafwond.

Apert leven in het ____.

Op zijn knie zit een ____.

Je moet goed ____ houden.

Hij bewoog even zijn ____.

Dat is een goed ____.

Maak zelf de woorden.

storm vlieg
op waak speel vler
hand goed kant wind dracht veld

Kies t of d en schrijf het tweede deel van het woord op.

rukwin__ patloa__
schrijffou__ bloklul__
ijskou__ haarba__

Kopieerblad 4 of Bouwboek blz. 26

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: zwembad, stokbrood.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: afstand houden.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Invullen van d of t en woorden verlengen.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 4 vullen de leerlingen eerst het samengestelde woord in. Daarna schrijven ze in de kolom ernaast de verlengde vorm van het tweede woorddeel op, zodat de keuze voor d of t duidelijk is. Daarna kiezen ze weer vijf woorden waarmee ze zinnen moeten maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op blz. 26 twee extra woordpakketten met d- en t-woorden. Op kopieerblad 12 schrijven de leerlingen deze woorden eerst in twee delen op. Daarna schrijven ze de verlengde vorm van het tweede deel of van het hele woord. Laat ze zelf maar kiezen. Ze merken dan vanzelf dat sommige woorden niet in zijn geheel verlengd kunnen worden. Met de geoefende woorden moeten ze daarna nieuwe woorden samenstellen.

Afsluiting

Bespreek de woorden die lastig waren vanwege hun betekenis nog een keer met de hele groep; betrek er de illustraties bij.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 19

Controledictee 44

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Zij geeft een goed antwoord.	schrijf op antwoord
2	Het zoutvat staat op tafel.	zoutvat
3	Ik prik het briefje op het prikbord.	prikbord
4	In de tuin staat veel onkruid.	onkruid
5	De veerboot vaart de haven in.	veerboot
6	Een rukwind blies de fietser omver.	rukwind
7	Ik koop een stokbrood bij de bakker.	stokbrood
8	Hier wordt een fietspad aangelegd.	fietspad
9	Het zweet staat op zijn voorhoofd.	voorhoofd
10	Ze kwam kletsnat de klas in.	kletsnat
11	Het zwembad wordt schoongemaakt.	zwembad
12	Op de vloer ligt speelgoed.	speelgoed
13	Zij heeft een doelpunt gemaakt.	doelpunt
14	Hij staat op een afstand te kijken.	afstand
15	Dat is een goed voorbeeld.	voorbeeld
16	Ik kan mijn potlood niet vinden.	potlood

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Bespreek het verhaal. Laat de leerlingen vertellen wat ze zien op de tekeningen. Laat ze daarna verwoorden hoe ze de schrijftaak moeten uitvoeren. De oefening in het Bouwschrift is alleen maar voorbereidend. De leerlingen moeten zelf bij tekening 3 en 4 een kernwoord bedenken en invullen waarmee een zin gemaakt gaat worden. Help de zwakke leerlingen hiermee. Wijs de leerlingen erop dat ze korte, maar correcte zinnen moeten maken, dus met hoofdletters en leestekens.

Afsluiting

Bespreek de titels die de leerlingen hebben gekozen. Herinner ze nog een keer aan de eisen waaraan een goede titel moet voldoen, hij moet:

- 1 nieuwsgierigheid prikkelen;
- 2 verwachtingen wekken;
- 3 verwachtingen waarmaken;
- 4 kort en krachtig geformuleerd zijn.

Introductie

U hoeft het dictee waarschijnlijk nauwelijks toe te lichten. Geef aan welke leerlingen nog woorden moeten oefenen en wie meteen met de schrijftaak kan beginnen (taak 1 of 2). Vraag de leerlingen naar de werkwijze van taak 2. Wanneer bedenkt u een titel voor het verhaal?

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 20*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Laat de fout geschreven woorden verbeteren op het dicteeschema. Daarna worden de fout geschreven woorden als volgt geoefend:

- 1 De woorden worden in woorddelen verdeeld opgeschreven.
- 2 Het tweede woorddeel wordt er verlengd achter geschreven.
- 3 Het woord wordt ingeprent (lastige letter kleuren, 'woordfoto' maken, woord afdekken en uit het hoofd opschrijven).

Daarna worden de woorden bijgeschreven bij de 'moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Bij leerlingen die te veel fouten hebben gemaakt, gaat u eerst na om welke fouten het gaat. Gaat het om d-t-fouten dan oefent u op de hierboven omschreven wijze. Bij andere fouten laat u de woorden letter voor letter op ruitjespapier schrijven: het kortste woord bovenaan, het langste onderaan. De leerlingen tellen dus eerst de letters van het woord en bepalen zo de volgorde. Deze oefening dwingt ze om heel gericht naar het lastige woord te kijken.

Afsluiting

Besteed weer aandacht aan de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer. Wat hebben de leerlingen tijdens de schrijfopdracht voor die lezer gedaan?

Woordpakketten (basisstof)

les 21 korte klinkers	les 22 korte klinkers	les 23 korte klinkers
--------------------------	--------------------------	--------------------------

ballen	koffer	ketting
nuttig	kikker	kassa
bakker	kippen	nummer
flessen	lippen	dubbel
netten	mollen	sukkel
plassen	vossen	nuttig
vette	tonnen	kapper
snelle	mussen	prettig
katten	bussen	brommer
lessen	volle	winnaar
dapper	doffe	middag
vlaggen	witte	ballet
bakken	pillen	tennis
hallo	leggen	helling
klappen	stokken	spelling
messen	schrikken	ballon
vlekken	alles	pukkel
natte	druppel	puzzel
tamme	vissen	stekker
vallen	vinnen	koppig
slakken	spinnen	appel
lekker	rokken	schattig
zwemmen	potten	bitter
	putten	schipper
	kussen	pakket
	muggen	letters
	stille	terras
	dunne	terrein
	zinnen	schutting
	hutten	
	stoppen	
	schudden	
	schillen	
	proppen	

Materiaal

- Bouwschrift les 21 t/m 23
- Bouwboek les 21 t/m 23
- Kopieerbladen 5 en 13

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 5 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Schrijf het woord bal op het bord en schrijf de tweede lettergreep erachter (bal-len). Vertel dat de letter l verdubbeld wordt (de verdubbelingsregel) en vertel erbij waarom. (Zet het woord balen erachter en laat dat woord lezen.) Introduceer nu de regel die in het Bouwschrift staat in les 21. De korte klinker moet kort blijven bij het lezen, en daarvoor moet de medeklinker zorgen. De lettergreep wordt afgesloten, zodat de klinker niet vrij kan klinken. (Daarom wordt een lange klinker ook vrije klinker genoemd!)

Bespreek met de hele klas oefening 4 in het Bouwschrift. In elk woord moet een medeklinker worden ingevuld om de eerste lettergreep te sluiten. Dat mag door verdubbeling van de erop volgende medeklinker, maar ook door een andere medeklinker toe te voegen (ka.ten-kasten, ka.ten-katten).

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan de oefeningen zelfstandig aan. De illustraties spreken voor zich. (Misschien moet u in les 22 oefening 1 druppel toelichten.)

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening grondig met de instructiegroep. De regel voor de korte klinker (de verdubbelingsregel) is erg belangrijk. Wijs de leerlingen daarbij op de woorden balk en nest in oefening 2 van les 21. Wanneer er voldoende medeklinkers staan, komen er dus geen bij! Wanneer u een erg zwakke instructiegroep hebt, kunt u het beste oefening 4 eerst mondeling doen. Er zitten lastige woorden bij die ook een beroep doen op de woordenschat van de leerlingen.

Woordbetekenis

Besteed in ieder geval aandacht aan de volgende woorden:

- les 21: nuttig, dapper, tamme
- les 22: doffe, stille, schillen
- les 23: dubbel, helling, stekker, pakket, terras, terrein

les 21

Les 21 korte klinkers

① Om te onthouden.
Regel 6: Een lettergreep met een korte klinker sluit af met een medeklinker.

kas ten bal len nut tig

Maak er meervoud van.

bak _____	mes _____
klap _____	net _____
mast _____	vlek _____
fles _____	nest _____
balk _____	plas _____

Vul de goede woordvorm in.

nat Een _____	jas.
vet Een _____	worm.
hard Een _____	appel.
tam Een _____	vogel.
snel Een _____	auto.

Bedenk zelf de woorden. Vul de letter in.

va__len	ke__ken	ba__ker	zwe__men
ka__ten	le__sen	da__per	via__gen
sla__ken	le__ker	ha__den	sche__ven

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 28

Opgave 1

Introductie van regel 6.

Opgave 2

Meervoudsvormen maken.

Illustratie: twee masten.

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: een tamme vogel.

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 22

Les 22 korte klinkers

① Vul het woord in.

Een _____ Een _____ Een _____

② Zet het meervoud erachter.

vis _____	mol _____	put _____
kip _____	rok _____	mus _____
vin _____	vas _____	kus _____
lip _____	pot _____	bus _____
spin _____	ton _____	mug _____

Vul de goede woordvorm in.

vol Een _____	bus.
stil Een _____	weg.
dof Een _____	dreun.
dun Een _____	jas.
wit Een _____	kleur.

Bedenk zelf de woorden. Vul de letter in.

zi__nen	le__gen	schri__ken	pro__pen
pi__len	do__ter	schl__len	sto__pen
ru__ten	sto__men	kl__ten	vli__der
hu__ten	sto__ken	a__les	schu__den

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 28

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: koffer, druppel, kikker.

Opgave 2

Meervoudsvormen maken.

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.

Illustratie: een volle bus.

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 23

Les 23 korte klinkers

① Vul het woord in.

Een _____ Een _____ Een _____

② Maak de woorden langer met el, er of ig. Schrijf het hele woord op. Maar pas op! Er moet nog een letter bij.

puk _____	suk _____	schat _____
num _____	kop _____	pret _____
puz _____	nut _____	bit _____
dub _____	ap _____	brom _____
stek _____	kap _____	schip _____

③ Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: pakket, winnaar, middag, letters, ballet.

Hij is de _____ van de wedstrijd.

Ik stuur het _____ met de post.

Het is geen morgen, maar _____.

Dit woord bestaat uit drie _____.

Hij vindt _____ heel leuk.

④ Maak het woord af en schrijf het hele woord op.

ter__as _____	hel__ing _____
ten__is _____	schut__ing _____
ter__ein _____	spel__ing _____

Kopieerblad 5 of Bouwboek blz. 28

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: ketting, ballon, kassa.

Opgave 2

Woorden afmaken.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.

Illustratie: 'Hij vindt ballet heel leuk.'

Opgave 4

Woorden bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De woorden uit het Bouwschrift worden op kopieerblad 5 gerubriceerd op klinker. Per klinker kan een tweede kolom nodig zijn. Daarvoor zijn extra kolommen toegevoegd.

Laat de woorden in lettergrepen verdeeld opschrijven. Dan blijkt de afsluiting van de lettergreep na een korte klinker het duidelijkst.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek staan op blz. 28 twee extra woordpakketten, die worden verwerkt op kopieerblad 13. De woorden worden op korte klinker gerubriceerd, eerst als geheel woord, daarna nog een keer verdeeld in lettergrepen.

Afsluiting

Besteed weer aandacht aan woorden en zinnen die lastig waren vanwege hun betekenis. Betrek de illustraties erbij. Voor de instructiegroep is herhaling van woordbetekenis altijd zinvol.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden komen uit het basispakket: de woorden met een lange klinker zijn toegevoegd. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 24

Controledictee 45

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Bij de sloot lopen ratten.	ratten
2 Leg de messen maar op tafel.	messen
3 Ik heb een pukkel op mijn neus.	pukkel
4 Hij is mager geworden.	mager
5 Ik kan mijn sokken niet vinden.	sokken
6 De vissen zwemmen in de vijver.	vissen
7 Het is bijna middag.	middag
8 Die letter kan ik niet lezen.	letter
9 De auto stopt voor het hotel.	hotel
10 Je moet bij de kassa betalen.	kassa
11 De ballon zweeft op de wind.	ballon
12 Het pad is met een ketting afgesloten.	ketting
13 Op het terras hupt een vogel.	vogel
14 De kikker duikt onder water.	kikker
15 Die koffer is erg zwaar.	koffer
16 Aan het glas hangt een druppel.	druppel

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Laat enkele leerlingen de tekeningen verwoorden. Bij de laatste tekening moeten ze nu zelf twee kernwoorden bedenken. Bespreek ook de tijdsprongen tussen de tekeningen. Wanneer ze het verhaal op een blaadje schrijven, moeten ze tussenzinnen bedenken om de verhaalmomenten te verbinden. Uiteraard is er ook nog een slot nodig: de jongens willen toch hun bal terug?

Afsluiting

Dit verhaal is heel geschikt om de verschillende mogelijkheden voor een slot te bespreken. Laat enkele leerlingen hun slot voorlezen.

Introductie

Bespreek nog even het verschil tussen woorden met een korte en met een lange klinker. Dicteefouten zijn vermoedelijk fouten in woorden met een lange klinker. Als u voorbeeldwoorden op het bord zet, verdeel deze dan steeds in lettergrepen. Daaruit blijkt namelijk het beste de noodzaak van de desbetreffende spellingregel.

Bij schrijftaak 2 kunnen de leerlingen hun spellingkennis toepassen. Wijs daarop. Want in het verhaal komen woorden voor als ballon, koffer, vallen, lopen en hollen. Het verhaal hoeft niet te worden toegevoegd. Herinner de leerlingen wel aan de werkvolgorde. De opdracht is vooral bedoeld om de leerlingen te leren korte, maar correcte zinnen te schrijven. Daarbij moeten ze letten op alle eisen die gesteld worden aan een goede zin.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 25*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de fout geschreven woorden op het dicteeschema, oefenen de leerlingen deze woorden. Ze schrijven ze eerst in lettergrepen verdeeld op, en daarna met de lettergrepen aan elkaar. Het hele woord wordt daarna ingeprent op de volgende manier:

- 1 De lastige letter kleuren.
- 2 Het woord bekijken.
- 3 Het woord bedekken.
- 4 Het woord voorstellen (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' bekijken) en opschrijven.
- 5 Het woord controleren.

Daarna worden de woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Bij een onvoldoende dicteescore zullen er fouten gemaakt zijn tegen beide klinkerregels. Oefen de desbetreffende woorden door ze te laten verdelen in lettergrepen en ze daarna te laten schrijven. Oefen daarna het inprenten van deze fout geschreven woorden.

Afsluiting

Bespreek de verschillende soorten zinnen die gebruikt kunnen worden: de beschrijvende zin, de vraagzin en de uitroepzin. Laat leerlingen er voorbeelden van voorlezen en zet er enkele op het bord. Hoe ziet zo'n zin eruit?

Woordpakketten (basisstof)

les 26 uw, eeuw en ieuw

duwen
duwend
gegeeuwd
spuwde
ruwe
schuwe
zenuw
kieuwen
geduwd
geeuwen
geeuwend
sneeuwen
schreeuwde
eeuwen
schaduw
leeuwin

les 27 uw, eeuw en ieuw

spreuwen
nieuws
nieuwtje
benieuwd
spuwde
gesneeuwd
leeuwen
meeuwen
nieuwe
vernieuwd
schreeuwend
eeuwig
eeuwen
duwen

les 28 herhaling

leeuwen
leeuwtjes
schreeuwt
geeuwend
gegeeuwd
spreuwen
zenuw
sneeuwt
gesneeuwd
geeuwen
leeuwin
zwaluw
sluwe
nieuwtje
vernieuwd
gespuwd
sneeuwbal
sneeuwvlok
sneeuwpop
nieuwe

Materiaal

- *Bouwschrift les 26 t/m 28*
- *Bouwboek les 26 t/m 28*
- *Kopieerbladen 6 en 14*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 3 oefening 4

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de leerlingen aan de bijzondere klankgroepen uw, eeuw en ieuw. Zet deze op het bord. Wijs op de vaste positie van de u voor de w. Als ze de lettergroep goed voor zich zien, kunnen ze er geen fouten mee maken. Bij de oefeningen moet de verlengingsregel worden toegepast. De persoonsvorm wordt wel getoond, maar verder nog niet echt besproken. Lees en bespreek in dat verband met de hele klas oefening 1 van les 26. Daar zien ze de ik-, zij- en hij-vorm geschreven. Vertel erbij dat de persoonsvorm pas later geleerd wordt, maar dat ze deze woordvormen alvast kunnen onthouden.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen kennen alle oefenvormen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening. Met name het invullen van de goede woordvorm vraagt aandacht.

Woordbetekenis

Bespreek in ieder geval de volgende woorden:

- les 26: zenuw, schaduw, leeuwin
- les 27: benieuwd, vernieuwd, eeuwig, eeuwen

les 26

Les 26 uw, eeuw en ieuw

1 Let op!

Ik duw
zij duwt
hij duwde
wij duwen
hij heeft geduwd
ze lopen duwend weg

Ik geeuw
hij geeuwt
zij geeuwde
wij geeuwen
hij heeft gegeeuwd
hij loopt geeuwend weg

2 Vul de goede woordvorm in.

spuw Hij heeft de pit op de grond _____.

sneeuw Het begint te _____.

ruw Dit is een _____ plank.

schreeuw Ik hoor hem _____.

schuw Dat is een _____ vogel.

3 Zoek het woord dat in de zin past.
Kies uit: eeuwen, zenew, schaduw, kieuwen, leeuwin.

Een vis haalt adem door _____.

Zij zit lekker in de _____.

De tandarts raakte een _____.

Tweehonderd jaar zijn twee _____.

De welpen liggen naast de _____.

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woordvormen met uw en eeuw.
Illustraties: elkaar duwen,
geeuwen.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: een schuwe vogel.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: een vis met kieuwen.

les 27

Les 27 uw, eeuw en ieuw

1 Vul het woord in.

De _____
zitten in de boom.

De _____
vliegen boven het strand.

2 Vul de goede woordvorm in.

nieuw Ik heb goed _____.

nieuw Zij draagt _____ schoenen.

nieuw Ik heb een _____ tje voor je.

nieuw De weg is pas ver _____.

nieuw Ik ben heel be _____.

3 Zoek het goede woord.
Kies uit: schreeuwend, spuwde, eeuwlg, gesneeuwd, eeuwen.

Ik blijf niet _____ wachten.

Hij _____ de pit in zijn hand.

Ik heb hem in geen _____ gezien.

Hard _____ liepen ze weg.

Het heeft een beetje _____.

4 Bedenk zelf een zin met leeuwen en met duwen.

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: spreeuwen, meeuwen.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: nieuwe schoenen.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: 'Hard schreeuwend liepen ze weg.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 28

Les 28 herhaling

1 Vul het woord in.

Vier _____ lopen over de vlakte.

Een _____ loopt met twee _____ voorop.

2 Maak zelf de woorden. Schrijf het hele woord op.
Kies uit: uw, eeuw of leeuw.

zwai _____ vern _____d _____

schr _____t _____ spr _____en _____

sl _____e _____ gesp _____d _____

n _____tje _____ zen _____

3 Vul de goede woordvorm in.

sneeuw Hij gooide een _____.

sneeuw Het _____ heel erg.

sneeuw Dat is een moale _____.

sneeuw Het heeft _____.

sneeuw Dit is een grote _____.

4 Bedenk zelf een zin met geeuwen en met nieuwe.

Kopieerblad 6 of Bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustratie: leeuw en leeuwin.

Opgave 2

Woorden afmaken.

Opgave 3

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: een sneeuwpop.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 6 schrijven de leerlingen nog een keer alle woorden. De klankgroep wordt steeds in de woordvorm ingevuld, letter voor letter. Voor en achter de vorm komen de andere letters. Daarna kiezen ze weer vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

De activiteitengroep rubriceert lastige uw-, eeuw- en ieuw-woorden. Daarna bedenken ze bij de aangeboden woorden de desbetreffende doe-woorden. Ook het verdelen in lettergrepen komt aan de orde.

Afsluiting

Per les worden de woorden aangegeven die lastig zijn vanwege hun betekenis. Bespreek ze nog een keer, door met de leerlingen samen een of meer zinnen met deze woorden te bedenken. (Bij zenuw kan ook zenuwachtig besproken worden. Zet dat woord ook op het bord. Wie wil, kan dit woord alvast onthouden!)

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 29

Controledictee 46

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Het heeft de hele dag gesneeuwd.	gesneeuwd
2 Haaien halen adem door kieuwen.	kieuwen
3 De zwaluw bouwt een mooi nest.	zwaluw
4 De meeuwen vliegen kriesend weg.	meeuwen
5 Dat is een schuwe vogel.	schuwe
6 Dit is de nieuwste mode.	nieuwste
7 Een vos is een sluwe rover.	sluwe
8 We gaan in de schaduw zitten.	schaduw
9 Dat is een ruwe plank.	ruwe
10 Ik ben benieuwd naar je verhaal.	benieuwd
11 Ze loopt geeuwend naar bed.	geeuwend
12 Hij heeft de kar geduwd.	geduwd
13 De leeuwin loopt voorop.	leeuwin
14 Hij spuwde de pit in zijn hand.	spuwde
15 Ik blijf niet eeuwig staan wachten.	eeuwig
16 Ze lopen luid schreeuwend weg.	schreeuwend

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Het verhaal gaat over een leeuw met twee welpen. Laat elke tekening door een leerling verwoorden. Bij tekening 3 en 4 moeten ze zelf een kernwoord invullen.

De leerlingen moeten eerst correcte zinnen bedenken, die beschrijven wat er op de tekeningen te zien is. Dan volgt het bedenken en invullen van de titel. Daarna begint het eigenlijke werk: het schrijven van het verhaal en het bedenken van een slot. Herinner de leerlingen aan de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer. Wat betekent dat voor de schrijfp opdracht?

Afsluiting

Bespreek dit keer de zinnen die de leerlingen bedacht hebben tussen de tekeningen. Het verhaal is – als het goed is – meer dan een beschrijving van de tekeningen.

Introductie

Noem voor de verandering weer eens de woorden die alle leerlingen goed hebben geschreven. Het oefenen is gericht op woordbeeldvorming. Vertel de leerlingen wie wat gaat doen.

Het verhaal van schrijftaak 2 speelt zich af in de sneeuw. De tijdsprongen tussen de tekeningen zijn vrij groot: er moet van alles gebeurd zijn. Leg daar de nadruk op. Voor het slot kunnen de leerlingen verschillende varianten bedenken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 30*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de fouten op het dicteeschema, laat u de fout geschreven woorden oefenen op een vel ruitjespapier. Elk woord wordt letter voor letter (ruitje voor ruitje) opgeschreven.

Daarna volgt de inprenting:

- 1 De lastige letter kleuren.
- 2 Het woord bekijken.
- 3 Het woord bedekken.
- 4 Het woord voorstellen (ogen omhoogrichten, 'woordfoto' bekijken) en opschrijven.
- 5 Het woord controleren.

Daarna worden de woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

De leerlingen die een onvoldoende dicteescore hebben behaald, oefenen onder uw begeleiding op dezelfde manier als hierboven beschreven staat. U doet in feite voor hoe ze moeten oefenen (modelleren).

Afsluiting

Laat twee leerlingen hun verhaal voorlezen, zowel dat van steltaak 1 als dat van steltaak 2. Vraag of er leerlingen zijn die een ander slot hebben bedacht en laat wat varianten voorlezen.

Woordpakketten (basisstof)

les 31 eer, oor en eur

geweer
gezeurd
gekleurd
gehoord
kleurig
veertig
verkeer
gehoor
geboord
geleerd
gesmeerd
keurig
eerlijk
heerlijk
meneer
gezeur

les 32 aai, ooi en oei

gemaaid
gesnoeid
gezwaaid
gesproeid
vermoeid
moeilijk
gebloeid
geknoeid
gegoid
gestrooid
bezaaid
verknoeid
gedraaid

les 33 herhaling klankgroepen

geboeid
gegroid
gegoid
geroid
gehoord
gesmeerd
treurig
veertig
kleurig
verkeer
gemaaid
geknoeid
geleerd
verkeerd
geboord
heerlijk
eerlijk
moeilijk

Materiaal

- *Bouwschrift les 31 t/m 33*
- *Bouwboek les 31 t/m 33*
- *Kopieerbladen 7 en 15*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 3 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Vraag de leerlingen de bijzondere klankgroepen te noemen. Op het bord noteert u eer-oor-eur en aai-ooi-oei. Daar gaat het in deze lessen om. De leerlingen moeten wel goed letten op de eind-d of -t, want er zitten lastige woorden bij. Ook oefenen ze woorden met ig en lijk.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep is met alle oefenvormen vertrouwd. Ook de illustraties zullen geen problemen opleveren.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening. Met name de oefeningen waarbij de leerlingen de goede woordvorm moeten bedenken en schrijven, moeten worden toegelicht. Eventueel doet u deze oefening eerst mondeling.

Woordbetekenis

Er zijn weinig volledig nieuwe woorden bij. Besteed wel apart aandacht aan de volgende woorden:

- les 31: keurig, verkeer, gehoor, gesmeerd, keurig
- les 32: vermoeid
- les 33: verkeerd

les 31

Les 31 eer, oor en eur

1 Vul het woord in.

De jager draagt een _____.

Ze heeft in de plank een gat _____.

2 Maak het woord langer en schrijf de goede vorm op.

zeur Hij heeft de hele tijd _____.

leer Zij heeft de les nog niet _____.

kleur Ik heb de tekening _____.

smeer Hij heeft zijn ketting _____.

hoor Ik heb nog niets _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: veertig, eerlijk, kleurig, keurig, heerlijk.

Dat heb je _____ gedaan.

Het is een _____ gezicht.

Hij heeft alles _____ verteld.

Pappa is bijna _____ jaar.

Het is vandaag _____ weer.

4 Zoek het voorvoegsel en maak het woord af. Kies uit: ge, me, ver.

_____keer _____hoor

_____neer _____zeur

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: geweer, geboord.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: 'Hij heeft de ketting gesmeerd.'

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: 'Het is vandaag heerlijk weer.'

Opgave 4

Woorden afmaken.

les 32

Les 32 aai, ooi en oei

1 Vul het woord in.

Hij heeft op zijn bloes _____.

2 Maak het woord langer en schrijf de goede vorm op.

snael Hij heeft de boom _____.

gool Hij heeft te zacht _____.

zwaal Ik heb naar jullie _____.

strooi Hier is wat voor _____.

sproei Het gazon wordt _____.

3 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: bezaald, vermoeid, verknoeid, moellijk, gedraaid.

Hij ziet er _____ uit.

Je hebt je tekening _____.

De wind is vannacht _____.

De vloer ligt _____ met propfen.

Die som is erg _____.

4 Bedenk zelf een zin met gebloed en met gegooid.

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: gemaaid, geknoeid.

Opgave 2

De woordvorm invullen in een zin.
Illustratie: 'Het gazon wordt gesproeid.'

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: 'Hij ziet er vermoeid uit.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 33

Les 33 herhaling

1 Vul het woord in.

De agent heeft de man _____.

Hij is een heer in het _____.

2 Bedenk zelf een woord met aai, ooi of ael.

Die plant is hard _____.

Pappa heeft het gras _____.

Ik heb de bal niet _____.

Je hebt op de vloer _____.

Ze hebben hard _____.

3 Bedenk zelf een woord met eer, oor of eur.

Ik heb mijn les ge_____.

Heb je dat geluid ge_____.

Jullie doen dat ver_____.

Hij heeft het slot ge_____.

Ik heb een gat ge_____.

4 Kies lg of lijk en maak het woord af. Pas op!

treur_____ eer_____

heer_____ kleur_____

veer_____ moel_____

Kopieerblad 7 of Bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: geboeid, verkeer.

Opgave 2

Woorden bedenken in een zin.
Illustratie: 'Ze hebben hard ge-roeid.'

Opgave 3

Woorden bedenken in een zin.
Illustratie: 'Hij heeft het slot gesmeerd.'

Opgave 4

Woorden afmaken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 7 rubriceren de leerlingen alle woordvormen op klankgroep. Elke klankgroep wordt letter voor letter in de woordvorm genoteerd. De andere letters komen ervoor en erachter. De leerlingen kiezen daarna weer vijf woorden waarmee ze zinnen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 32 van het Bouwboek staat een extra woordpakket met twee- en drielettergreppige woorden. Op kopieerblad 15 worden deze woorden eerst per klankgroep gerubriceerd. Daarna worden ze nog een keer in lettergrepen verdeeld opgeschreven. De taalvaardige groep leerlingen ervaart zo dat wat geldt voor tweelettergreppige woorden, ook bij drielettergreppige woorden wordt toegepast.

Afsluiting

Besteed kort aandacht aan de ig- en lijk-woorden die de leerlingen hebben geoefend. Noem in dit verband het woord achtervoegsel. Vraag de leerlingen of ze ook woorden met voorvoegsels geoefend hebben. Bespreek welke voorvoegsels aan de orde zijn geweest (ge, be en ver).

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 34

Controledictee 47

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Voor de deur staat een meneer.	schrijf op meneer
2	Zij is bijna veertig jaar.	veertig
3	Je hebt op tafel geknoeid.	geknoeid
4	Dat gezeur moet over zijn.	gezeur
5	Hij ziet er vermoeid uit.	vermoeid
6	De grond ligt bezaaid met takken.	bezaaid
7	Dat heb je keurig gedaan.	keurig
8	De jager draagt een geweer.	geweer
9	Hij heeft de bal gegooid.	gegooid
10	Ik heb niets gehoord.	gehoord
11	Die som is niet moeilijk.	moeilijk
12	Hij heeft het slot gesmeerd.	gesmeerd
13	Het gras is heel kort gemaaid.	gemaaid
14	Je doet dat verkeerd.	verkeerd
15	Het is vandaag heerlijk weer.	heerlijk
16	Ze luisteren geboeid naar het verhaal.	geboeid

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

Laat de tekeningen weer verwoorden. Bij elke tekening moeten de leerlingen nog een kernwoord bedenken. Laat de leerlingen eerst bij de woorden die al zijn gegeven een zin noemen en bespreek of dat een correcte zin is. Daarna kunnen ze zelf het tweede woord bedenken en daar een zin mee maken.

Afsluiting

Laat bij elke tekening enkele leerlingen hun bedachte zinnen voorlezen. Dit vormt een goed aanknopingspunt om over correcte (complete) zinnen te praten. Besteed daarbij apart aandacht aan de zinssamenstelling. Stimuleer voorlopig nog enkelvoudige zinnen. De meeste leerlingen neigen ernaar samengestelde zinnen te gebruiken, maar kunnen daar nog onvoldoende mee omgaan.

Introductie

U hoeft het dictee waarschijnlijk nauwelijks toe te lichten. Geef na het oefenen wel aan waar de fout geschreven woorden bijgeschreven moeten worden in het Bouwschrift.

Het verhaal van de tweede steltaak gaat over een steigend paard. Zet eventueel de volgende woorden op het bord: ruit, hindernis, steigen en in bedwang houden. De rest kunnen de leerlingen dan zelf.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 35*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Na het verbeteren van de woorden op het dicteeschema worden de fout geschreven woorden geoefend op ruitjespapier (elke letter in een vakje). Laat de leerlingen de woorden weer op lengte onder elkaar zetten: het kortste woord bovenaan, het langste woord onderaan. Ze moeten daarvoor eerst de letters tellen en dus het woord goed bekijken.

Na het oefenen worden de woorden weer bijgeschreven bij de moeilijke woorden achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

De leerlingen die te veel fouten hebben gemaakt, hebben waarschijnlijk een auditieve werkwijze gevolgd:

ze schrijven wat ze horen. Dit moeten ze afleren, omdat ze hierdoor problemen zullen houden met deze woorden. Dus moet u deze leerlingen laten oefenen op inprenting. Laat ze de woorden op ruitjespapier schrijven, met elke letter in een apart vakje. Daarna worden de vakjes met de desbetreffende lettergroep met een kleurpotlood tot een groot vak samengevoegd (geb oor d).

Vervolgens bekijken ze het woord en schrijven ze het in de lucht. Ten slotte dicteert u alle fout geschreven woorden van alle leerlingen. Het motto daarbij: 'eerst in je hoofd kijken, en daarna pas opschrijven'.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de titels van beide verhalen van de schrijfpodracht. Waar moet een goede titel aan voldoen? Wie heeft er zo'n titel bedacht?

Woordpakketten (basisstof)

les 36 ng of nk

boomstronk
geschenk
geronk
gezag
gewenkt
dringend
spanning
langzaam
bankstel
nijptang
duikplank
behang
bedankt
ontvangst
angstig
bangerd
linksaf
dankbaar
treeplank

les 37 sch en schr

schoffel
schutting
schuldig
schade
schotel
schakel
schilder
schaken
schrijven
schaven
schreeuwen
schouder
schimmel
scharnier
schipper
schommel
schutter
schokken
schudden
schrikken
schuiven

les 38 sch en schr

weegschaal
afscheid
verschil
geschreeuw
rolschaats
snoeischaar
fruitschaal
schrijfschrift
schuilplaats
schoolplein
ijsschots
misschien
beschuit
werkschrift
messcherp
glasscherf
zeilschip
schuifdeur
schepnet

Materiaal

- *Bouwschrift les 36 t/m 38*
- *Bouwboek les 36 t/m 38*
- *Kopieerbladen 8 en 16*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 13 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

De leerlingen oefenen met nieuwe ng- en nk-woorden of met nieuwe sch-woorden. Daarbij moeten ze de gewone spellingregels in de gaten houden: zowel de d-t-regel als de regels voor de lange en korte klinker. Bespreek met de hele klas oefening 2 van les 36. Soms zijn er twee oplossingen mogelijk (ook een drieletter-grepige vorm). Bespreek de illustraties bij oefening 1 van elke les.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kent alle oefenvormen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek kort elke oefening. Doe eventueel de volgende oefeningen eerst mondeling: oefening 2 van les 36, oefening 4 van les 37 en oefening 4 van les 38.

Woordbetekenis

Besteed apart aandacht aan de volgende woorden:

- les 36: geschenk, dringend, ontvangst
- les 37: schoffel, schade, schakel, schimmel, scharnier
- les 38: verschil, misschien

les 36

Les 36 ng of nk

Vul het woord in.

Hij zit op een boom _____.

Zij loopt op de duik _____.

1 Zoek het voorvoegsel en maak er zelf een woord mee. Kies uit: ge, be, ont.

schenken _____ Pas op!

hangen _____ zingen _____

ronken _____ vangen _____

danken _____ wenken _____

2 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: angstig, dringend, bangerd, spanning.

We wachten in _____ op de uitslag.

Hij keek heel _____ rond.

Soms is zij een echte _____.

Je moet _____ naar huis komen.

3 Maak de woorden af. Kies uit: links, lang, dank, plank, bank, tang.

_____ baar _____ af tree _____

_____ zaam _____ stel nijp _____

Kopieerblad B of Bouwboek blz. 34

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: boomstronk, duikplank.

Opgave 2

Woorden maken.

Opgave 3

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: een bangerd.

Opgave 4

Woorden samenstellen.

les 37

Les 37 sch en schr

Vul het woord in.

Hij steekt het onkruid af met een _____.

Op zijn _____ zit een parkiet.

1 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: schutting, schimmel, schuldig, scharnier, schade.

De brand heeft veel _____ veroorzaakt.

Hij is _____ aan de batsing.

Om de tuin staat een _____.

Op de kaas zit een beetje _____.

Hij doet alle op het _____.

2 Zoek de lettergreep. Kies uit: mel, ter, tel, kol, por, der.

schip _____ scha _____

scho _____ schut _____

schom _____ schil _____

3 Maak er meervoud van. Pas op!

schak twee _____ schrik zij _____

schaak zij _____ schaaf wij _____

schud wij _____ schuif zij _____

schrijf zij _____ schreeuw wij _____

Kopieerblad B of Bouwboek blz. 34

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: schoffel, schouder.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: olie op het scharnier.

Opgave 3

Woorden afmaken.
Illustratie: een schakel in een ketting.

Opgave 4

Meervoudsvormen maken.

les 38

Les 38 sch en schr

Vul het woord in.

Dit is een oude _____.

De beer loopt op een _____.

1 Zoek het woord dat in de zin past. Kies uit: afscheid, misschlen, verschil, beschult, geschreeuw.

Je kon het _____ buiten horen.

Op de vloer ligt een stukje _____.

Zij komt morgen _____ nemen.

Hij gaat _____ niet mee.

Ik zie er geen _____ tussen.

2 Maak zelf de woorden.

mes glas schuil schuif

werk snoel

scherp schaar schrift deur plaats scharf

3 Bedenk zelf een sch-woord.

zeil _____ fruit _____ net

schrijf _____ rol _____ plein

Kopieerblad B of Bouwboek blz. 34

Opgave 1

Woorden invullen.
Illustraties: weegschaal, ijsschots.

Opgave 2

Woorden kiezen in een zin.
Illustratie: 'Geen verschil te zien.'

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Woorden bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 8 worden de woorden gerubriceerd opgeschreven, eerst in twee stukken, daarna nog een keer met de stukken aan elkaar. De leerlingen rubriceren op ng of nk en op sch of schr. Daarna bedenken ze weer zinnen bij zelf gekozen woorden.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 34 staan twee extra woordpakketten. De leerlingen schrijven de woorden eerst in twee rubrieken: ng of nk, sch aan het begin of sch in het midden. Daarna schrijven ze de woorden nog in lettergrepen verdeeld op.

Afsluiting

Vraag de leerlingen welke oefening in het Bouwschrift ze lastig vonden en bespreek eventueel hoe ze zo'n oefening handig kunnen aanpakken. U kunt ook nog woorden bespreken die de leerlingen lastig vonden vanwege hun betekenis of schrijfwijze.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden komen uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de leerlingen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 39

Controledictee 48

Instructie

Geef de leerlingen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Ik kreeg een mooi geschenk.	schrijf op geschenk
2	De poes loopt over de schutting.	schutting
3	Op de weegschaal ligt kaas.	weegschaal
4	Ik loop alvast langzaam vooruit.	langzaam
5	In de kast ligt een rol beschuit.	beschuit
6	Ik kom afscheid van jullie nemen.	afscheid
7	Mijn werkschrift is bijna vol.	werkschrift
8	Ik hoor het geronk van een auto.	geronk
9	We slaan hier linksaf.	linksaf
10	Het behang ziet er nog mooi uit.	behang
11	Hij komt ons misschien helpen.	misschien
12	Ik zie er geen verschil tussen.	verschil
13	Zij loopt naar de duikplank toe.	duikplank
14	Op de fruitschaal liggen appels.	fruitschaal
15	Hij keek angstig naar de bliksem.	angstig
16	Op deze kaas zit wat schimmel.	schimmel

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak

In het verhaal zijn ng- en sch-woorden verwerkt. Bij drie tekeningen moeten de leerlingen weer zelf een kernwoord bedenken. Bespreek alle tekeningen. Welke zinnen zouden vooraf kunnen gaan aan de eerste tekening? Het slot kunnen de leerlingen zelf wel bedenken. Er zullen heel verschillende oplossingen voor worden gevonden.

Afsluiting

Laat twee leerlingen hun verhaal voorlezen. Kijk wat ze met het begin van het verhaal hebben gedaan. Heeft het klassikaal bespreken van de eerste tekening en wat eraan vooraf zou kunnen gaan hierop invloed gehad? In Blok 7 gaan we vooral aandacht besteden aan de inleiding van een verhaal. Deze bespreking geeft u een eerste indruk van uw mogelijkheden om dat te beïnvloeden.

Introductie

Geef de dictees terug en bespreek waar de fout geschreven woorden achter in het Bouwschrift bijgeschreven moeten worden (afhankelijk van de gemaakte fouten).

Het verhaal van de tweede schrijftaak zal geen problemen opleveren. Leg de nadruk op korte zinnen en op de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 40*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De leerlingen verbeteren de fout geschreven woorden op het dicteeschema, eventueel met behulp van het Bouwschrift. Ze oefenen de woorden door ze eerst in twee stukken verdeeld op te schrijven. Daarbij wordt het deel met de lastige letter met een kleurpotlood omlijnd. Daarna worden de woorden nog een keer met de letters aan elkaar geschreven op de volgende manier:

- 1 Zeg het woord in twee stukken.
- 2 Bedek het woord.
- 3 Schrijf het woord op met de stukken aan elkaar.
- 4 Lees het woord en controleer het.

Daarna worden de woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Bespreek met de leerlingen de woorden door ze in twee stukken te laten opschrijven. Wat was het lastige stuk? Welke letter (of letters) werd(en) fout geschreven? Maak de leerlingen bewust van het probleem. Een woord is nooit in zijn geheel moeilijk, meestal zitten er maar een of enkele lastige letters in. Daar moet de nadruk op liggen. Dicteer daarna de zo geoefende woorden.

Afsluiting

Bespreek van beide verhalen het bedachte slot. Waarschijnlijk zijn er verschillende oplossingen voor bedacht. Zet die eens naast elkaar.

Inleiding

Les 41, 42 en 43 zijn bestemd voor herhaling en toetsing en eventueel speciale leerhulp naar aanleiding van een foutenanalyse. De volgorde is:

les 41: herhaling en keuzeactiviteiten

les 42: toetsing en keuzeactiviteiten

les 43: speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Voor speciale spellinghulp is één les gereserveerd. Uit de toets kan blijken dat u voor een enkele leerling meer tijd nodig heeft. In dat geval kunt u de speciale spellinghulp aanbieden tijdens het werken aan Blok 7. Dat houdt in dat u na deze drie afsluitende lessen in ieder geval aan dit volgende blok kunt beginnen.

Les 41 Herhaling en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Woordkaartjes*
- *Kopieerblad 21 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

Alle leerlingen gaan nog een keer de moeilijke woorden oefenen die ze achter in het Bouwschrift hebben opgeschreven. Ze doen dit met behulp van inprenting. Ze oefenen door de woorden op kaartjes te schrijven. Daarbij kleuren ze de lastige letter(s) rood. Na het oefenen nemen ze elkaar een luisterdictee af, door de woorden op de kaartjes voor te lezen. Voor dit dictee geldt de volgende instructie:

- 1 Luister naar het woord.
- 2 Kijk naar het woord in je hoofd.
- 3 Schrijf het woord op.

Bij voorkeur laat u het tweetal dat samen oefent, ook samen het geschrevene nakijken. De leerlingen mogen de woorden die goed geschreven zijn in hun Bouwschrift kleuren of onderstrepen met kleurpotlood. De leerlingen die hiermee klaar zijn (of die geen woorden hoefden te oefenen) gaan verder met een keuzeactiviteit. De keuzeactiviteiten zijn gericht op het oefenen met woorden of het gebruik van woorden in zinnen.

Een andere mogelijkheid is de leerlingen de kans te geven de schrijftaken af te maken of in te halen.

Les 42 Toetsing en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *ISO-toets 6*
- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bijlage 28 Foutenanalyseschema*
- *Kopieerblad 22 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

ISO-toets 6 is genormeerd voor afname na ongeveer 27 didactische maanden (dl=27). In het basisonderwijs zal dat ongeveer maart, groep 6 zijn. Onder de toets kunt u zien welke instructieaspecten zijn opgenomen en hoe vaak ze in het dictee voorkomen.

U dient de toets zo snel mogelijk na te kijken, omdat de vervolgactiviteiten in les 43 afhangen van de toetsresultaten.

Na de toets gaan alle leerlingen aan het werk met een keuzeactiviteit of met het inhalen van een schrijftaak. Bij de keuzeactiviteiten is het gewenst spellingzwakke leerlingen met een andere leerling te laten samenwerken, liefst met een taalvaardige klasgenoot.

ISO-toets 6 maart, groep 6 (dl=27)

Instructie

We gaan een woorddictee maken. Het gaat zo:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of kolom 2. Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'gezien' hebt, en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog een keer na om te zien of je niets bent vergeten.

- 1 We krijgen in juni vakantie.
- 2 Het schip heeft een anker verloren.
- 3 We hebben in de schaduw gezeten.
- 4 Er liggen twee ballen in de sloot.
- 5 Die som is erg moeilijk.
- 6 Houd op met dat gezeur.
- 7 Dat smaakt erg bitter.
- 8 Wij graven hier een kuil.
- 9 Ik heb twee zweren op mijn been.
- 10 We hebben op jullie gewacht.
- 11 Het is een prachtig verhaal.
- 12 Ik heb twee glazen gekocht.
- 13 Hij heeft ons prima geholpen.
- 14 Ik blijf niet eeuwig staan wachten.
- 15 Het pak weegt tien kilo.
- 16 Bemoei je er niet mee!
- 17 De storing is nog niet verholpen.
- 18 Voor het gebruik goed schudden.
- 19 Je moet betalen bij de kassa.
- 20 Er is een geweer gevonden.
- 21 Hij werd vuurrood van woede.
- 22 Ik zie geen verschil.
- 23 Hij heeft ontslag gekregen.
- 24 De grond is hier keihard.
- 25 De boot gaat langzaam vooruit.

schrijf op
 juni
 anker
 schaduw
 ballen
 moeilijk
 gezeur
 bitter
 graven
 zweren
 gewacht
 prachtig
 glazen
 prima
 eeuwig
 kilo
 bemoei
 storing
 schudden
 kassa
 geweer
 vuurrood
 verschil
 ontslag
 keihard
 langzaam

Normering

goed:	23-25 woorden
voldoende:	19-22 woorden
twijfelachtig:	16-18 woorden
onvoldoende:	00-15 woorden

Opgenomen instructieaspecten

ng, nk:	3
eer, oor, eur:	4
aai, ooi, oei:	2
uw, eeuw, ieuw:	2
eindklinker:	4
eind b/p, d/t:	3
voorvoegsels:	5
ig, lijk:	3
samenstellingen:	4
lange klinker:	6
korte klinker:	4
tekenafspraken (ei, au, i, sch, ch):	9

Les 43 Speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Materiaal

- Kopieerblad 17 Speciale leerhulp
- Kopieerblad 23 Keuzeactiviteiten

Lesverloop

De nagekeken toets en de daaruit volgende foutenanalyse leiden tot een aantal vervolgactiviteiten.

De leerlingen die **voldoende** of **goed** scoren, hoeven alleen de woorden te oefenen die ze fout hadden. Dan nemen ze zichzelf een dictee af (instructie: lees het woord, bedek het, 'kijk in je hoofd', schrijf het woord op, controleer het). Daarna gaan deze leerlingen verder met een keuzeactiviteit.

Voor de leerlingen die **twijfelachtig** scoren, is de vervolgactiviteit afhankelijk van de gemaakte fouten. Met behulp van een foutenanalyse heeft u gekeken of het om verspreide fouten (verschillende soorten fouten) of om specifieke fouten (overeenkomstige fouten) gaat. Verspreide fouten wijzen op automatiseringsproblemen. U kunt deze leerlingen de woorden laten oefenen met behulp van de al eerder beschreven visuele inprenting. Wat betreft de specifieke fouten wordt hieronder beschreven wat voor speciale spellinghulp u kunt geven.

Bij de leerlingen die **onvoldoende** scoren, gebruikt u de foutenanalyse om te ontdekken welke specifieke fouten ze maken. Voor die leerlingen vult u het overzicht in (kopieerblad 17) en organiseert u aanvullende instructie en oefening. Daarna kunt u ook voor deze leerlingen speciale activiteiten uitkiezen.

Speciale spellinghulp

• Analyse/weergavefouten

Deze fouten ontstaan als gevolg van of een onjuiste klankanalyse of een onjuiste verlettering van de afzonderlijke klanken in de goede volgorde (klankpositie). Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. Als een leerling zo'n fout toch maakt, kunt u het beste het desbetreffende woord laten inprenten.

- **Klank-tekenkoppelingsfouten**

Klank-letterfouten

Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. De leerlingen oefenen door het inprenten van de woorden, gericht op het ontstaan van woordbeeld. Het inprenten kunt u het beste laten doen met behulp van woordkaartjes waarop de woorden worden geschreven. De lastige letter(s) worden rood gekleurd. U kunt ook ruitjespapier gebruiken, waarbij elke letter in een vakje komt te staan. Daarna wordt het vakje met de lastige letter omlijnd met kleurpotlood.

Lettervormfouten

Letteromkeringen als b-d en oe-eo mogen nu niet meer voorkomen. Wanneer een leerling deze fouten toch nog maakt, is het belangrijk daar in de klas niet verder op in te gaan. Dit moet opgelost worden met individuele hulp buiten de klas.

- **Klankgroepfouten**

De klankgroepen eer, oor en eur, aai, ooi en oei, uw, eeuw en ieuw komen nu voor in tweelettergrepige en samengestelde woorden. Belangrijk daarbij is dat de leerlingen loskomen van de klankvorm en zich steeds het woordbeeld voorstellen. Laat de woorden oefenen door de lettergroep met kleurpotlood van een kader te voorzien. Daarna oefenen de leerlingen de woorden door middel van een luisterdictee (in een tweetal of met behulp van een cassette recorder).

- **Redeneerfouten: eindklinker**

(Zie kopieerblad 20.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat de leerling de regel op een blaadje zetten. Daarna moet hij of zij daar zelf woorden bij zoeken.

- **Redeneerfouten: eind d/t**

(Zie kopieerblad 20.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat de leerling de regel naschrijven op een blaadje. Daarna moet hij of zij daar woorden bij zoeken die volgens de regel met een d worden geschreven.

- **Redeneerfouten: samengestelde woorden**

(Zie kopieerblad 20.)

Laat de fout geschreven woorden in twee delen schrijven met een verbindingsteken en daarna met de woorddelen aan elkaar. De laatste letter van het eerste deel en de eerste letter van het tweede deel worden met een kleur verbonden (zeilschip).

Let wel: een samengestelde woordfout heeft alleen betrekking op het correct aaneenschrijven van de afzonderlijke woorden. Alle andersoortige fouten (bijvoorbeeld ei-ij) vallen onder een andere categorie!

- **Redeneerfouten: onbeklemtoonde klankgroep**

De onbeklemtoonde eindklankgroep

Wijs de leerlingen op het klankverschil tussen de beklemtoonde u en e, en de doffe /u/ die geschreven wordt als e, ig of lijk. Leg de nadruk op het verschil in klemtoon. Laat de leerlingen woorden zoeken bij de stemtrap.

Bijvoorbeeld:

brief aar moei
 └─┬─┘ └─┬─┘ └─┬─┘
 je dig lijk

Op elke stemtrap worden zo tweelettergrepige woorden geschreven met in de tweede klankgroep de doffe /u/. Daarna kunt u woorden dicteren die de leerlingen invullen op kopieerblad 18: eerst in twee stukken en daarna met de stukken aan elkaar (kolom 3 en 4). Oefen ten slotte de fout geschreven woorden ook altijd nog door middel van inprenting. De leerlingen kunnen soms te veel blijven hangen aan de klankvorm van het woord. Het benadrukken van het woordbeeld helpt dit probleem te voorkomen.

De onbeklemtoonde beginklankgroep

Op de manier zoals hierboven is omschreven, bespreekt u zo nodig ook woorden met voorvoegsels, en plaatst deze op een stemtrap (kopieerblad 18 kolom 1 en 2).

ver keer hang rug
 └─┬─┘ └─┬─┘ └─┬─┘
 be te

Met name het woord terug is geschikt om het verschil tussen de doffe /u/ en de gewone, beklemtoonde /u/ te ervaren.

De onbeklemtoonde a

De Franse leenwoorden met een a in de eerste lettergreep geven een enkele keer problemen als leerlingen ten onrechte medeklinkerverdubbeling toepassen. De leerlingen moeten bij deze woorden schrijven wat ze horen en verder deze woorden gewoon als woordbeeld inprenten.

- **Redeneerfouten: de lange klinker**

Laat de leerlingen regel 5 op een blaadje schrijven en daar zelf of in tweetallen woorden bij zoeken en schrijven. Ze schrijven deze woorden in twee lettergrepen verdeeld op, zodat de open lettergreep goed opvalt. U bespreekt daarna met de leerlingen of de gevonden woorden van het goede woordtype zijn (lange klinker en open lettergreep). Daarna oefent u met de leerlingen deze woorden (en de woorden uit het dictee!) met behulp van kopieerblad 18. Ze schrijven de woorden daarbij in kolom 1 en 4, eerst met de dubbelletter weggestreept en daarna met de letters aan elkaar (haaf - ren -> ha - ren).

- **Redeneerfouten: de korte klinker**

Laat de leerlingen regel 6 op een blaadje schrijven en daar zelf of in tweetallen woorden bij zoeken en schrijven. Ze schrijven elk woord verdeeld in twee lettergrepen op, zodat de medeklinker die de lettergreep moet afsluiten goed te zien is. Laat ze daarna rijmwoorden bedenken bij deze woorden. Er ontstaat dan een structuur van woorden met een vaste woordkern, bijvoorbeeld katten-matten. In Blok 7 wordt daar verder mee geoefend.

Hebben ze er veel problemen mee, gebruik dan kopieerblad 19. Daarop kunnen ze door analogie en rijmen woordrijen samenstellen. Zo worden de meest voorkomende woorden met een korte klinker regelmatig geoefend en ingeprent. De leerlingen schrijven de woorden steeds in twee lettergrepen verdeeld op.

- **Afspraakfouten**

(Zie kopieerblad 20.)

De leerlingen hebben algemene afspraken geleerd over de sch en ch. Herhaal deze afspraken en laat de onjuist geschreven woorden inprenten.

Voor de ei-, au- en i-woorden zijn geen algemene afspraken te maken. Elk woord staat op zich en wordt op grond van een woordspecifieke afspraak geschreven. Laat de leerlingen deze woorden oefenen op ruitjespapier door naschrijven en kleuren van de lastige letters. Laat de leerlingen proberen met behulp van de woordbetekenis hun eigen ezelsbruggetjes te bedenken. Wijs ze er wel op dat ze bij twijfel moeten kiezen voor de 'gewone' ij en ou. Het aantal ei- en au-woorden is gelukkig beperkt. Voor de ie geldt als geheugensteun dat eenlettergrepige woorden altijd met ie geschreven worden, en dat ze de ie houden als tweelettergrepig woord.

- **Uitvoeringsfouten**

Fouten die ontstaan als gevolg van een onduidelijk schrift vormen geen spelling- maar een schrijfp probleem. Oefen ze ook als zodanig en kijk vooral naar de pengreep.

- **Uitspraakfouten**

Bij fouten die zijn terug te voeren op een onjuiste of onzorgvuldige uitspraak kunt u het beste oefenen door inprenting van de desbetreffende woorden. Dit geldt met name voor problemen als gevolg van streektaal. De leerlingen die deze fouten maken, moeten leren de door henzelf gesproken klankvorm te koppelen aan een vast woordbeeld. (Ze mogen hun klankvorm dus niet klankanalyserend schrijven! Daar ontstaan de problemen door.) Daarnaast kan door middel van individuele hulp (buiten de klas) geprobeerd worden de uitspraak van de woorden te verbeteren. Maar dit is een moeizaam en tijdrovend proces, waarbij succes vaak uitblijft.